

Młodszy okres przedrzymski, rzymski i w drówek ludów – materiały do dziejów Kotliny Hrubieszowskiej

Barbara Niezabitowska-Wi newska

Przedmioty wchodzące w skład kolekcji reprezentują niemal wszystkie kategorie zabytków występujących w młodszym okresie przedrzymskim, okresie rzymskim i w drówek ludów. Dominują ozdoby i części stroju (łącznie 395). Mniej liczne są przedmioty codziennego użytku i narzędzia (łącznie 73), fragmenty naczyń szklanych (9) i glinianych (2) oraz uzbrojenie (łącznie 17) i ostrogi (łącznie 9). Są w niej również przedmioty lub ich fragmenty, które trudno przyporządkować do konkretnej kategorii (łącznie 41).

Obszar Lubelszczyzny, ze względu na swoje położenie bez wątpienia jest niezwykle istotny, co stopniowo dla odtworzenia procesów osadniczych i genezy wielu zjawisk kulturowych w młodszym okresie przedrzymskim oraz w okresach rzymskim i w drówek ludów. Z jednej strony wykazuje on silne związki z Mazowszem i Podlasiem i dalej z północną Polską, z drugiej stanowi swoistą barierę na wschód i częściowo tereny ziem polskich z obszarami dzisiejszej Ukrainy i Białorusi. Nie można zapominać o oddziaływaniach z południa, wywodzących się z kręgu kulturowego celtyckiego i dackiego, sarmackich Jazygów z Wielkiej Niziny Węgierskiej czy też z prowincji rzymskich.

Zestawienie emitentów monet uwzględnionych w opracowaniu

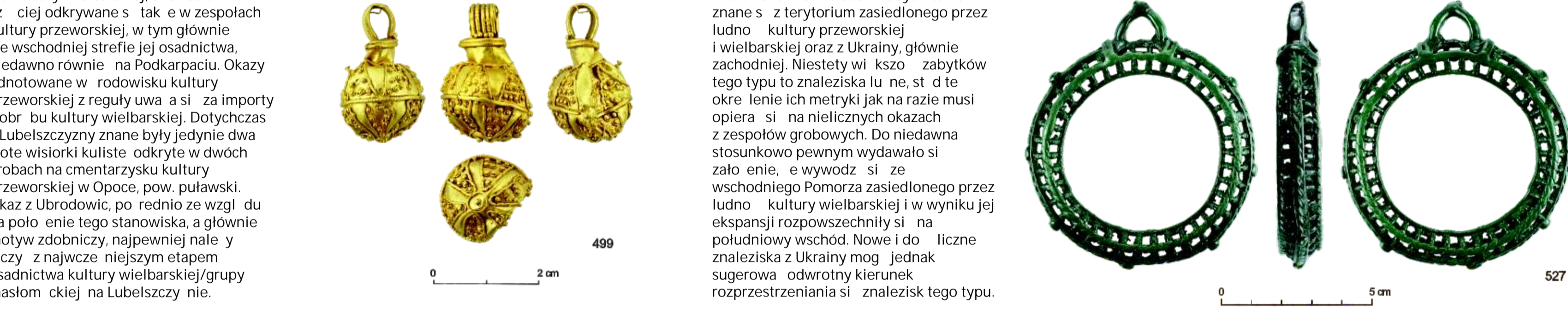
Monety z I-III wieku emitowane w centralnej mennicy w Rzymie

Monety prowincjonalno-rzymskie z II-III wieku

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

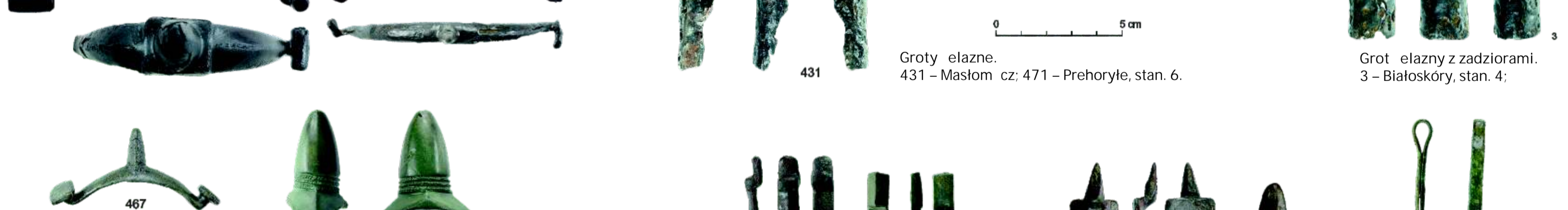
Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

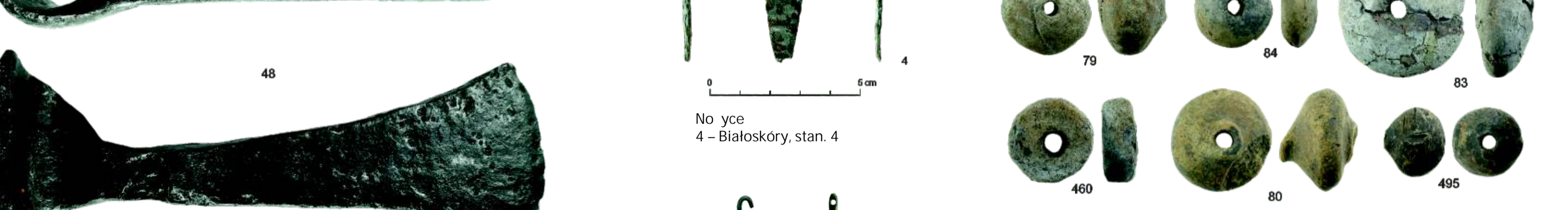
Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Złoty wisiorek kultury A. von Muller typ I. Ubrodowiec

Monety antyczne

ze zbiorów Muzeum im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie

Krytyko Jędrzej

Zbiór monet opracowanych w ramach projektu *Odkryte. Odkrywane. Ocalone. Starożytność w świetle niepublikowanych zabytków z regionu hrubieszowskiego* liczy 76 egzemplarzy: - monety emitowane w centralnej mennicy w Rzymie w I-III w. (62 egz.: sy – 1 egz., denary – 60 egz., antoniniany – 1 egz.), - wyroby prowincjonalno-rzymskich mennic z II-III w. (4 egz.), - popy norzymskie monety brzoze z IV w. (4 egz.), - monety produkcji nieoficjalnej: kopie odlewane (4 egz.) i subaeraty (2 egz.).

Zestawienie emitentów monet uwzględnionych w opracowaniu

Vespasian: no. 30
Vespasian (Titus): no. 31
Titus: no. 32, 33
Domitian: no. 3, 68
Trajan: no. 23, 29, 34, 35, 36
Hadrian: no. 9, 37, 38, 39, 40, 41, 69, 70
Hadrian (Sabina): no. 42, 43
Antoninus Pius: no. 4, 24, 25, 44, 45, 46, 47, 48, 71, 72
Antoninus Pius (Marcus Aurelius): no. 49
Antoninus Pius (Diva Faustina II): no. 10, 11, 12, 50, 73
Marcus Aurelius: no. 2, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 21, 22, 51
Marcus Aurelius (Lucius Verus): no. 1, 17, 26, 54
Marcus Aurelius (Lucilla): no. 18, 55
Marcus Aurelius (Commodus): no. 27
Marcus Aurelius (Faustina II): no. 52, 53, 74
Commodus: no. 19, 20, 56, 57, 67
Antoninian: no. 66
Clodius Albinus: no. 58
Septimius Severus (Julia Domna): no. 28, 59
Caracalla: no. 60, 61
Caracalla (Geta): no. 62, 63
Philipp I: no. 62
Gordian III: no. 8
Constantinus: no. 75
Valens: no. 64
Valentinian I: no. 76
Arcadius: no. 65

Znacznik z monet z omawianego zbioru stanowi denary – główny nominal systemu monetarnego Cesarstwa Rzymskiego w okresie od I do początku III w. (np. nr kat. 60, 67, 68) Najstarsze monety w zbiorze powstały za czasów Wespazjana w 76 r.; najmłodsze monet jest denar pochodzący z okresu panowania Karakalli, wybity w roku 208.

Monety nieoficjalnej produkcji *Subaeraty* (lub denarii subaerati) to monety mające zwykle miedzianą rdzę, ale pokryte cienką warstwą srebra lub złota. Warstwa powstała na skutek platerowania czy stopu, zwłaszcza jeśli jest bardzo cienka, nie zachowuje się w takim przypadku pozostaje tylko rdzeń. W rod analizowanego materiału znajdują się rdzenie dwóch subaeratów, których pierwowzorami były denary Marka Aureliusza (dla Lucjusza Werusa) (nr kat. 27) i nieokreślony, zaopatrzony w otwór, denar z epoki Antoninów (nr kat. 66).

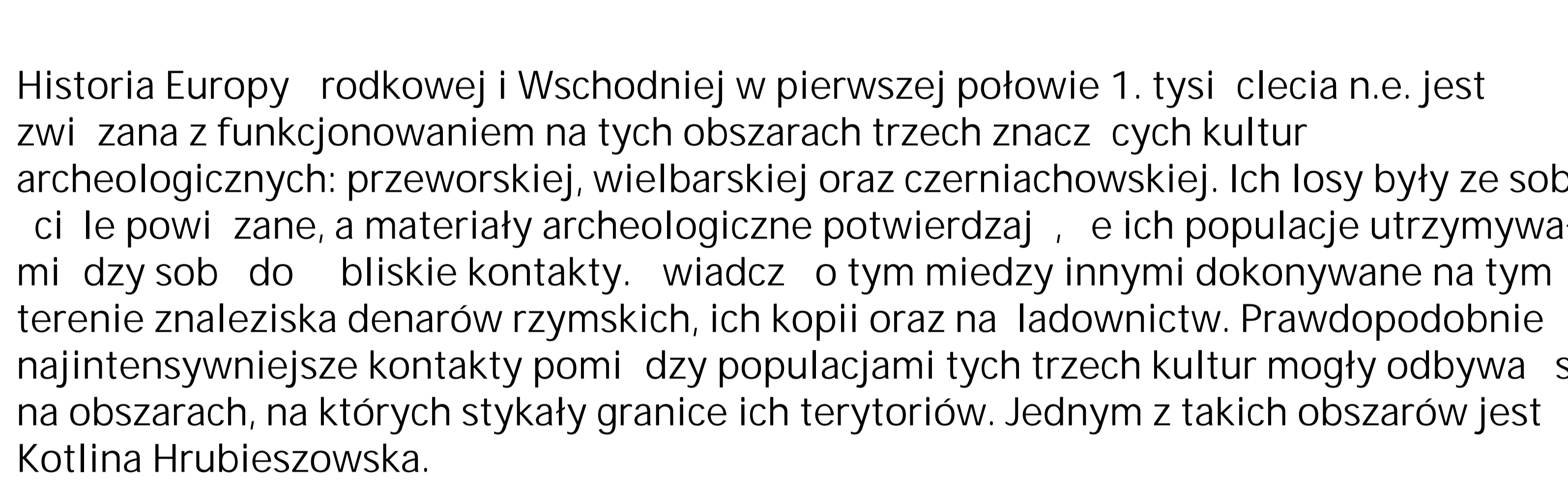
Monety prowincjonalno-rzymskie z II-III wieku Ta grupa jest reprezentowana przez cztery egzemplarze: emisje Chersonezu, Philippopolis, Deultum oraz Viminacium. Miedziana moneta z pseudoautonomicznej emisji Chersonezu, związana jest z panowaniem Marka Aureliusza, a wybita została pomiędzy 161 a 180 r. Pozostałe trzy monety pochodzą z mennic bałkańskich prowincji Cesarstwa Rzymskiego. Najwcześniejszą z nich jest AE29 z portretem Karakalli, wybita w latach 211–217 w mennicy trackiego miasta Philippopolis (nr kat. 61). Następnie monetą produkcji prowincjonalnej jest AE23 z portretem Gordiana III, wybita w latach 238–244 w trackim mieście Deultum (nr kat. 9). Ostatnią monetą prowincjonalną to AE29 z portretem Filipa I, wybita w 244 r. w centrum Górnej Mezji – Viminacium (nr kat. 62).

Popy norzymskie emisje brzoze z IV wieku W rod analizowanych monet znajdują się również cztery okazy wybite w IV w. Wszystkie należą do tzw. małych brzołów lub AE3 (o rednicy od 14 do 18 mm i wadze od 1,5 do 4 g). Tylko jedna z nich została wybita w okresie panowania w Imperium dynastii konstancyjskiej (nr kat. 75), reszta – w okresie dynastii walentyniańskiej (nr kat. 64, 76).

Historia Europy wschodniej i Wschodniej w pierwszej połowie 1. tysiąclecia n.e. jest związana z funkcjonowaniem na tych obszarach trzech znaczących kultur archeologicznych: przeworskiej, wielbarskiej oraz czerniachowskiej. Ich losy były ze sobą ściśle powiązane, a materiały archeologiczne potwierdzają, że ich populacje utrzymywały między sobą bliskie kontakty. Wiadczą o tym między innymi dokonywane na tym terenie znaleziska denarów rzymskich, ich kopii oraz nałożone na nie. Prawdopodobnie najintensywniejsze kontakty między populacjami tych trzech kultur mogły odbywać się na obszarach, na których stykały granice ich terytoriów. Jednym z takich obszarów jest Kotlina Hrubieszowska.

Opracowany zbiór, stanowi wspaniały przekrój znalezisk numizmatycznych z czasów rzymskich na terenie Lubelszczyzny. Odzwierciedla on nie tylko wszystkie główne kategorie znalezisk monet rzymskich, spotykane w rodowym Barbaricum (ilustracja lub potwierdzają naszą wiedzę o ich porządkach w regionie), ale także i znacznie poszerza bazę wiarygodnych źródeł dla ich dalszych badań. Sprawia to, że ich publikacja w niniejszym artykule może stanowić nową podstawę do badania szeregu zjawisk zachodzących na terenie Lubelszczyzny w przedziejach, w tym zwłaszcza jako przyczynę do badań nad występowaniem na tym terenie kopii denarów rzymskich, oraz do badań porównawczych składników obiegu monetarnego na tym terenie w kontekście chronologii monet, które do niego trafiały.

Muzeum im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie ul. 3 Maja 11, 22-500 Hrubieszów tel. (+48) 84 696 27 83, www.muzeum-hrubieszow.com.pl

Zestawienie przedmiotów kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju

Przedmiot kultury wczesnej, w tym ozdoby i części stroju